

פרשת השבוע "במדבר"

מאת ד"ר מירב טובול כהנא

'לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל-פה'

אנו מציינים את שבועות כחג מתן תורה, ומתייחסים בעיקר לתורה שבכתב. אולם על פי המסורת גם התורה שבעל-פה, לפחות ראשיתה, עקרונותיה ויסודותיה נמסרה גם היא בסיני. כך למשל במדרש (תנחומא, נח, ג): "ולא קבלו ישראל את התורה עד שִׁכְפָּה עֲלֵיהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָהָר כְּגִיט... וְאִם תֹּאמַר, עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב כָּפָה עֲלֵיהֶם אֶת הָהָר, וְהִלֵּא מִשְׁעָה שֶׁאָמַר לָהֶם מִקְבְּלִין אַתֶּם אֶת הַתּוֹרָה, עֲנֵנו כֻּלָּם וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע... אֲלֵא אָמַר לָהֶן עַל הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה".

רבי יוחנן קובע בגיטין (ס ע"ב) שהברית בין הקב"ה לעם ישראל נכרתה דווקא על "דברים שבעל פה". המדרש (תנחומא, כי תישא לד) מספר שהקב"ה סירב לבקשת משה לכתוב את התושב"ע, מפני שצפה שאומות העולם עתידים לתרגם את התורה ולקרוא בה, ובשלב כלשהוא אף יאמרו לקב"ה 'אנו ישראל'. אז יאמר להם הקב"ה: "אתם אומרים שאתם בני, איני יודע אלא מי שמסטורין שלי אצלו - הם בני. ואיזו היא? זו המשנה שניתנה על פה". הייחוד של עם ישראל על פני אומות העולם הוא שיש לנו תורה שבעל-פה, והיא היא המזכה את עם ישראל בתואר בני. מדוע דווקא התורה שבעל-פה היא הברית? מה אפשר של היותה מסתורין? אסתפק בהצבעה על כמה נקודות מרכזיות.

ראשית, באופן הברור לכולם "אין תורה שבכתב יכולה להתבאר כי אם ע"י תורה שבע"פ" (כד הקמח, תורה, א). ההיסטוריה היהודית מכירה קבוצות וזרמים שלא הכירו בתושב"ע, והיום – הם אינם כאן אתנו. התושב"ע היא הדבר שהופך את התורה מספר חתום לתורת חיים נצחית ועכשווית, ולחיים שניתן להלוך בהם על פי התורה. שנית, ע"פ המדרש שהובא למעלה (תנחומא, נח) כפיית הר כגיגית במתן תורה הייתה על דווקא על התושב"ע. את התושב"ע בני ישראל הסכימו לקבל ואף הקדימו נעשה לנשמע, אולם את התורה שבע"פ "שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול", "שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה" – לא רצו בני ישראל לקבל. מסיבה זו דווקא התושב"ע היא הברית בינינו ובין הקב"ה, "לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקדוש ברוך הוא בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו".

הנקודה השלישית היא שנתנית התורה שבכתב הייתה אירוע חד פעמי בהיסטוריה, והיא אירוע אשר תם ונשלם. זו מסירה חד-כיוונית של התורה: הקב"ה נותן ואנו במעמד של מקבלים. תורה שבעל-פה היא היפוך מוחלט של התנועה הזו. היא אירוע מתמשך ומתעצם, אשר נקודת ההתחלה שלו מתחילה בעת נתנית התורה שבכתב, ומאז היא הולכת, מתהווה ונמשכת עד אחרית הימים. מצד אחד "מלמד שכולם נתנו למשה מסיני" (ברכות ה ע"א), והקב"ה אמר למשה "אפילו מה שהתלמיד שואל לרב" (שמות רבה, כי תישא מז); ומצד שני היא מתמשכת ומתחדשת בכל יום, ולכן אינה יכולה להיכתב "מפני שאין קץ וסוף לתורה שבעל פה" (גור אריה, שמות לד, כז). תושבע"פ היא היא המסורת, מחוברת בראשה לנותן התורה ולמשה רבנו, ובו זמנית היא הופכת אותנו לשותפים ביצירתה, דור דור ורבותיו, אתגריו, יצירותיו ופסיקותיו. "והנה כל דבר שהוא נתחדש ויצא לאור על ידי אדם הוא חביב לפני הקב"ה" (בן יהוידע, ברכות ח ע"א). אין להתפלא אפוא

שתגובתו של הקב"ה לתורה שבארץ, בסיפור המפורסם על תנורו של עכנאי, היא "ניצחוני בניי" (ב"מ נט ע"ב). משום כך הברית היא דווקא סביב תורה שבעל-פה, ודווקא מי שמאמינים בה ועוסקים בה יכולים להיקרא בניו של הקב"ה.

יהי רצון שנזכה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות את כל התורה כולה.

חג שמח!